

ANA VIDOVIĆ I VINCENZO SOLITRO U VENECIJANSKOM
ČASOPISU "IL VAGLIO" (PREPOROD I TALIJANSKO-
HRVATSKA SIMBIOZA)

ŽIVKO NIŽIĆ
Filozofski fakultet u Zadru
Faculty of Philosophy in Zadar

UDK/UDC: 886.2.09:05 Il Vaglio:929 Vidović, A.
Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper

Primljeno : 1992-05-05
Received

U ovom se članku govori o prikazu *Pjesama* Ane Vidović u venecijanskom tjedniku *Il Vaglio*, a rezultat je interesa Dalmatinaca (Talijana i Hrvata) koji su djelovali u Italiji, za propagiranje stvaralaštva na hrvatskom jeziku. Ana Vidović kao pjesnik preporodne književnosti iz Dalmacije, pišući i na talijanskom, dakle svjetskom jeziku, pridonijela je upoznavanju naše kulture i povijesti u Europi. Vincenzo Solitro u svom članku ne pokazuje spoznaju da se radi o predstavniku preporodne književnosti. Ističe morlakizam u poeziji Ane Vidović, što je romantički interes, ali su mu podloga raniji članci iluminističkog pristupa, a jezik kojim autorica piše doživljava također u panslavističkoj romantičnoj maniri. Komparacije s Kažotićem i Pellegrinijem govore o Solitrovu poznavanju književnosti u Dalmaciji i o rezultatima hrvatsko-talijanske simbioze. Kontekst u kojem se pojavio članak govori o značajnoj nazočnosti "veza" Dalmacija-Venecija u jednom od modernih talijanskih časopisa.

U posljednjih dvadesetak godina još je izrazitiji i eksplicitni znanstveno-istraživački interes naše filologije koja naslovom govori o hrvatskoj književnosti u europskom kontekstu. U tome značajno mjesto već u zavidnoj tradiciji imaju rezultati proučavanja i tzv. romansko-hrvatske simbioze prvenstveno na našoj strani Jadrana. Hrvatska je talijanistika i kroatistika već duboko zašla u fazu ispitivanja različitih slojeva, detalja, znakova i informacija. Kako je razdoblje Preporoda od posebnog interesa i značajni međaš novije povijesti svaki detalj o tome, a iz njega i mogući zaključci imaju određene važnosti. Ana Vidović¹ (Šibenik 1799-Zadar 1879) kći Talijana, Napoleonova časnika, izraziti je primjer "Dalmatinke" koja je odrasla i asimilirala dva jezika i dvije kulture - hrvatsku i

---

¹ Za kritički pristup te bio-bibliografske podatke upućujemo prvenstveno na radove Mate Z o r i ć a: a) "Romantički pisci u Dalmaciji na talijanskom jeziku." *Rad* 357, JAZU, Zagreb 1971; i b) "Nikola Tommaseo i pjesnikinja Ana Vidovičeva iz Šibenika", *Filologija*, br. 6, Zagreb 1970; osim toga i *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*, Wien 1884, t.50, str. 271-273; Antun B a r n c, *Hrvatska književnost*, knjiga I. "Književnost ilirizma", Zagreb, 1964.

talijansku, književno djelujući na oba jezika. Za nju Antun Barac kaže: "... bila je među hrvatskim ilirkama najplodnija pjesnikinja i za svoje doba najplodniji hrvatski književnik u Dalmaciji."²

Sve što je o našoj književnosti objavljeno u talijanskom tisku, posebice u periodici koja se bavila književnošću i općenito kulturom, drži se našom nazočnošću u europskom krugu. Potpuno je logično da su istaknutu ulogu u afirmaciji pisane riječi s umjetničkim pretenzijama, koja je nicala na našem dijelu Jadrana, imali oni Dalmatinci (Talijani i Hrvati) koji su poznavali obje kulture i oba jezika, a dio su života ili čak veći dio proveli na tlu sadašnje Italije. U okviru tog velikog broja uvijek treba istaknuti Nikolu Tommasea, kojemu ništa značajnije od događaja i ljudi nije promicalo i koji je neprekidno motrio drugu obalu Jadrana. Književni angažman Ane Vidović na hrvatskom i talijanskom (koji držimo svjetskim) jeziku pružio je mogućnost da hrvatska književnost i na taj način dobije izvjestan odjek u Europi. Rad Ane Vidović bio je poznat suvremenicima u Italiji ponajviše zbog Tommaseova autoriteta, ali je činjenica da su i drugi istaknuti Dalmatinci poznavali, a većina i podržavala njeno pisanje.³

Da sklop talijansko-hrvatske simbioze ima još prostora za istraživanje u samoj Italiji pokazat će i ovaj primjer. Imali smo priliku pročitati još jedan prikaz o Ani Vidović u talijanskoj periodici, nepoznat našoj javnosti. Splićanin Vincenzo Solitro objavio je 1845. godine u venecijanskom tjedniku *Il Vaglio*⁴ prikaz jednog pjesmotvora Ane Vidović. Te je godine Solitro bio jedan od najznačajnijih suradnika za kulturu i književni kritičar. Zbog spomenutog našeg interesa donosimo u cijelosti članak Vincenza Solitra o zbirci *Pjesme* (Zadar, 1844):

PJESME ANE VIDOVIĆEVE; U ZADRU, IZ TISKARNE BRAĆE BATTARA

Gospođa Ana Vidović, hvaljena štovateljica slavenske književnosti, upravo izdaje u Zadru jedno kolo svojih kratkih pjesama, u kojima se pokazuje kao ništa manje dobra stihotvorka nego u drugom svom spjevu *Anka i Stanko*. Pjesme dosada viđene, govore o ljubavi; onoj ljubavi kojom često ljubi junački Morlak iz Dalmacije. I zato nema nikakvih poljubaca, niti rukoljuba, ni soneta, ni serenada, ni rasprava o ljubavi; dalmatinski Morlak prepušta rasprave božanskim narodima koji ga nazivaju barbarinom. Između svojih vrleti, između strahota i bijede u kojima živi, jadnik ipak ima tu nesreću da ne zna kako se uspijeva biti dvije osobe u jednoj: prva koja hoda ispred druge, i rasipa osmijehe, stiskanje ruke, skidanje šešira, naklone,

² Antun Barac, *nav. djelo*, str. 267.

³ Usp. Mate Zorić, djelo navedeno u bilj. 1,b), str. 338, bilj. 12; M. A. Vidović, *Critica alla famosa Critica stampata nel foglio n. 25. in data 5 ottobre 1856 della "Rivista Veneta" sul poema Romolo di Anna Vidovich*, Zadar, 1856. (M. A. Vidović oštro odgovara na negativnu kritiku branečei pisanje svoje žene Ane); "Pismo glasovitoga profesora Paravije za našu vrlo pjevačicu plemenitu gospođu Anku Vidovićevu", *Zvezda*, br. 29/1863. Pier Alessandro Paravia istaknuo je Zadrani, ugledni sveučilišni profesor (Torino) i intelektualac, osnivač i donator zadarske gradske knjižnice.

⁴ *Il Vaglio* - Giornale di scienze, lettere, arti, Venezia, br. 34/1845, str. 267-268. *Il Vaglio* je izlazio od 1836. do 1852.

poštovanja i druge lijepe stvari, a koje niti vidi niti čuje ona koja ide za njom. Među Morlacima, nepokvarenima zarazama grada, vrlina i porok su kao zlato i željezo pronađeni čisti, bez primjesa; dok u našem društvu i ljubav i bol, čak i kad su siloviti, imaju uvijek tragove nečeg neistinskoga, što se vješa kao dodatak; a ponešto nose od toga i u sebi samima; pa se (a ovo je tako malo smiješno) mržnja i osveta, dobrotvorstvo i samilost teško mogu izdvojiti od onog nečeg usiljenog i teatralnog. Premda u spomenutim pjesmama ne nalazimo (a može sve to biti i naša greška) onu lokalnu boju i one gradacije osjećaja i karaktera za koje nam se čini da osjećamo u *Anki i Stanku*, ipak ne može se reći da ovdje nedostaju takve odlike: također i ovdje vidite kako tu i tamo iskrсну okolnosti, u kojima nam se živo opisuju običaji, vjerovanja, poneka predaja, narodna mana ili vrlina. U tom je izvrsno uspio u svom posljednjem romanu nesretni Marco Casotti.

Neka se svim silama Dalmatinci trude da se ne bave dokoličnom književnošću; to i rade; mogu tako stremiti novoj i bogatoj književnosti, koja odgovara njihovim potrebama i sadašnjim prilikama. A kada se to dogodi, da se dalmatinska književnost uzdigne na zavidan stupanj odlika, oni će gotovo slatkim naporom učiniti da njihov jezik više proučavaju obrazovani narodi, a oni sami, u svojim najvećim intelektualnim napredovanjima, bit će i poznati i cijenjeni kako zaslužuju. Slavenski je jezik, kojim je Providnost darovala više od sedamdeset milijuna ljudi, u svojoj rasprostranjenosti među najnepoznatijima u Europi: jezik u kojem odzvanja pjesma ribara s Baltika i onoga s Jadrana; i na kojem siromašna Morlakinja moli Gospodina, a po Kavkaskim liticama proklinje Rus svoje poraze.

Htjeli bismo reći i jednu riječ o talijanskom prijevodu koji stoji uz ove pjesme: ali, znajući tko ga je napravio, i izostavljajući njegovo ime, činila bi nam se kukavna neuljudnost posvetiti se traženju grešaka. Nemaju svi koji prevode u stihovima sa slavenskog tu pristalost, eleganciju i ljepotu cjeline, koje posjeduje gospodin Pellegrini.

V. SOLITRO

Čestitamo od srca Dalmatincima na radinosti koju pokazuju u njegovanju vlastitog jezika i u afirmiranju vlastite zemlje; i nadamo se da za nekoliko godina, govoreći o svojoj zemlji, neće više imati razloga da ponavljaju pridjev koji je Solitro (vidi "Dokumenti o Istri i Dalmaciji") dodijelio dvjema pokrajinama Istri i Dalmaciji, a to je pridjev "nepoznata". "Dalmacija", novina koju odlično uređuje opat profesor Giovanni Franceschi, već ima čitatelje i u Italiji. U književnim uspjesima Dalmatinaca uživamo utoliko više što su im promicatelji bili dvojica koje i zbog obrazovanja koje su stekli među nama i još više zbog duha, držimo našim sunarodnjacima, a to su čuveni Tommaso i mladi Vincenzo Solitro.

UREDNIK⁵

Treba odmah konstatirati da Solitro, osim što Vidovićevu imenuje "njegovateljicom slavenske književnosti", nema nikakav kontekst i odnos autorica - ilirski pokret sa središtem u Zagrebu. Solitro, štoviše, u uobičajenoj europskoj romantičkoj interpretaciji, najčešće parcijalno informiranoj, neizravno upada u

⁵ Prevele Ana Brkić i Marija Mišulić.

panslavističke projekcije naše književnosti prihvaćajući identifikaciju jezika kojim piše i Ana Vidović, a koji se govori od Baltika do Jadrana i Kavkaza.

Središnje mjesto u Solitrovoj analizi zauzima morlakizam u kojemu i on traži prirodnost i originalnost, oštrinu i identifikaciju sa zemljom (Geom). Iako se taj pristup odvija u novom romantičkom miljeu, Solitro je ipak ponavljač već tradicionalne vizije etike i estetike dalmatinske "retroterre", koji je možda najbolje odrazio "učenik" francuskih enciklopedista Splićanin Julije Bajamonti u značajnoj raspravi *Il Morlacchismo d'Omero*⁶ primijenivši učenje G. B. Vica u svojoj komparatističkoj studiji koju možemo smatrati prvom takve vrste u nas i prvim značajnijim komparatističkim pristupom "Homerovu pitanju". O rasprostranjenosti informacija o "morlacchismu" kojemu je prvenstveno dao pečat Fortis svjedoči i ovaj časopis u kojemu je objavljena kraća rasprava pod naslovom "Amicizie e inimicizie dei Morlacchi". Ta je rasprava gotovo potpuno u sjeni Fortisove deskripcije. U Solitrovu prikazu je zanimljiva i preporuka da Dalmatinci ne pristanu na pisanje književnosti za zabavu već da se angažiraju oko uzvišenih tema, što bi pomoglo interesu Europe i za jezik kojim govori veliki broj ljudi (svi Slaveni), a koji je nepoznat. Stvarno mišljenje kao o književnici "dalmatinskog kruga", jer je Solitro očito ne uklapa u preporodni kompleks, autor je prikazao pretjerano indirektno. Naime, njezinu djelu *Anka i Stanko*⁷ suprotstavlja roman Marka Kažotića: "In ciò riuscì egregiamente nel suo ultimo romanzo il povero Marco Casotti."⁸

Imajući u vidu njezin talijanski prepjev Solitro završava svoj članak: "Non a tutti che traducono in versi dallo slavo è concessa la proprietà e snellezza e bellezza dell'insieme, del signor Pellegrini."

Očito da u odnosu na književno stvaralaštvo Ane Vidović Solitro daje prednost Kažotiću i Pellegriniju, što ne umanjuje propagandni i afirmativni čin predstavljanja djela naše preporodne književnosti u Italiji. Treba tako podcrtati njegovu dobru spremu u poznavanju "dalmatinske" književnosti. Od interesa je pogledati i neke druge priloge koje on piše u toj svojoj plodnoj suradnji 1845. u *Il Vaglio* kao najuže okruženje članka o Ani Vidović. Solitro objavljuje članke: 1) "Critica, Intorno alle epistole di Dante Alighieri, lettera critica di Filippo Scolari, giuntevi le note, alla D.C. di Bartolomeo Perazzini, con altre illustrazioni ad alcuni luoghi di esso poema (Venezia tipografia all'Ancora, 1844)" (*Il Vaglio*, br. 10/1845, str. 78); 2) "Nuovi racconti di Pietro Thouar, edizione seconda riveduta dall'autore. Vol. 2. Firenze, al gabinetto di G. P. Viessesux." (*Il Vaglio*, br. 11/1845, str. 81); 3) "Bibliografia, Salmi di Davide, traduzione di N. Tommaseo." (*Il Vaglio*, br. 12/1845, str. 90-91); 4) "Di Dionigi d' Alicarnasso, di Eunapio e

⁶ Prvi put objavljena u *Giornale enciclopedico d'Italia*, Padova 1797. O interesu za raspravu govori i činjenica da je u idućih pedesetak godina objavljena u Dalmaciji još tri puta.

⁷ *Anka i Stanko ili Dubrava Mojanka blizu Splita*, Zadar 1841 (objavljeno dvojezično).

⁸ Djelo je prvi dalmatinski povijesni roman *Milieno i Dobriča*, objavljeno 1833. godine; a Solitro navodi "povero" zbog autorove smrti 1842. godine.

d'altri, traduzioni con note di N. Tommasco." (*Il Vaglio*, br. 12/1845, str. 91-92); 5) "Critica, Orazione di mons. Zaccaria Bricito, Bassano 1844." (*Il Vaglio*, br. 13/1845, str. 97-98); 6) "Versi, Poesia inedita di Aglata Anassillide in morte d'un fanciullo." (*Il Vaglio*, br. 16/1845, str. 119); 7) "Bibliografia, Sul vantaggio che ridonderebbe alla Dalmazia dall' aumento delle sete. - Disertazione di Pietro Bottura." (*Il Vaglio*, br. 28/1845, str. 221-222); 8) "Carteggio. All'illustre signore G.P. (Da lettera)." (*Il Vaglio*, br. 37/1845, str. 291-292).

Sami naslovi članaka pokazuju svestrani interes V. Solitra i poznavanje talijanske književnosti i kulture. Solitro ima i polemičke crte, a njegov "dalmatizam" odražava se i u praćenju rada N. Tommasea za kojega ne štedi superlative. Taj dio koji se odnosi na književnost i općenito kulturu nije područje u kojemu Solitro iscrpljuje svoj domovinski interes. Čini nam se zato najznačajnijim osvrt na članak Pietra Botture u kojemu ovaj Talijan i ljubitelj Dalmacije ispituje njene geo-klimatske karakteristike i gospodarski prosperitet odnosno potrebu angažmana na ekonomskom planu kao odraz nadarenosti u preporodnim tokovima. Uspjeh u tom angažmanu, prema Botturi bilo bi izjednačavanje Dalmacije s najrazvijenijim europskim zemljama. Kuriozitet s kulturološkog stajališta, a i odraz novog odnosa u korištenju hrvatskog jezika jest i preporuka Solitra: "Ako moje riječi dođu do Dalmatinaca, molim ih da na svoj jezik prevedu ove korisne stranice i rasprostrane ih na stranice ili na podlistke novina, 'La Zara' ili 'Texaci', 'Prijetely' bi tome odgovarale." Solitro dakle pokazuje poznavanje šire situacije i časopisa izvan njegova užeg interesa dajući informaciju talijanskoj javnosti i o postojanju, možemo u širem smislu reći, stručnih časopisa na drugoj strani Jadrana. Nazočnost ljudi koji su nositelji talijansko-hrvatske simbioze, a vezani su za obje zemlje, ne iscrpljuje se samo Solitrovom intervencijom, štoviše najviše se članaka od raznih autora povezuje uz prikaz ili ime Francesca dall'Ongara, koji je značajna spona u širim odnosima simbioze. U ovom časopisu pojavljuje se i Zadranin Pier Alessandro Paravia, a ilirsko središte Zagreb samo s dva banalna izvotka iz *Gazzetta d'Agram*, članci pod naslovom "La quarta corda del violino di Paganini" i "Singolarità", u kojemu se priča vic o Rusu i Englezu.

Ovom prilikom dat ćemo i izbor biografskih podataka o Vincenzu Solitru koji su nam trenutno dostupni jer je kod nas, iako rijetko i sporadično spominjan, ipak nazočan. On svakako zaslužuje pažnju naše kulturne javnosti zbog uloge i prvenstveno interesa koji je pokazao za afirmaciju hrvatske kulture u Italiji što je, nažalost, ostalo više u usmenim kontaktima nego u pisanim dokumentima.

V. Solitro rođen je 1820. godine u Splitu, umro je 11. lipnja 1878. u Canari, pokrajina Umbria u Italiji. Brat je blizanac poznatijeg Julija, također aktivnoga političkog, kulturnog djelatnika i književnika.⁹ Pripadnik je talijanske obitelji koja se u 18. stoljeću iz Napuljske Kraljevine doselila u Split. Solitro su

⁹ Blizanci su imali još i brata Maura koji je bio agent tršćanskog Lloyda u Splitu i njihov glavni epistolarni informator za njihova boravka izvan rodnoga grada i Dalmacije.

bili trgovci i bilježnici, isticali su se naprednim političkim idejama pristajući uz Francusku revoluciju, članovi masonskih loža i aktivisti karbonarskog pokreta, što posebice potvrđuje aktivnost oba brata blizanca eksponiranih u bitkama protiv Austrije. Kao i brat Julije, nakon završetka poznatog splitskog liceja, diplomira pravo u Padovi. Priključuje se tako onim mnogobrojnim Dalmatincima koji su tradicionalno stjecali visoko obrazovanje u najbližem poznatom sveučilištu vraćajući se (u manjem broju) kući, donoseći najnovije informacije iz Europe i nagovještaje budućih preobrazbi i preporoda. Nije otvarao odvjetničku praksu ne želeći priseći austrijskom pravu i državi. Opredijelio se za nastavak studija, ali književnosti i povijesti, započevši istodobno suradnju u periodici i drugim publikacijama te *Tassovoj enciklopediji* i posebice u *Venecijanskoj enciklopediji* u kojoj su surađivali značajni intelektualci iz svih dijelova Italije.¹⁰ Zbog političkog aktivizma protiv Austrije (usko vezan za Daniela Manina i Nikolu Tommasca) bio je izvjesno vrijeme u zatvoru, a zatim u izgnanstvu, najprije u Marsellu, zatim u Torinu, gdje je davao privatne satove prije nego što je primljen u državnu službu. Političko opredjeljenje pribavlja mu i odlikovanje; uz ostalo, postaje i vitezom Talijanske krune, što je razumljivo imajući u vidu i zasluge cijele obitelji Solitro te antagonizam prema Austriji. Sam Vincenzo Solitro u tom kontekstu piše:

"Presvijetli gospodine Gradonačelnice Venecije. Budući da sam dobio informaciju kako je štovana općinska uprava utvrdila dodjeljivanje ordena onima koji su na bilo koji način sudjelovali u događajima '48. i '49. pridonoseći velikoj slavi Venecije i participirali na tako efikasan način preporodu Nacije, ne mogu a da se u tom smislu ne predstavim, premda sam zadnji između svih, i dajem značenje želji koju imam da bih posjedovao toliko častu i dragu uspomenu na one dane.

Bio sam ratnik u družbi Tommasco koje je kapetan bio Pietro Ponzone. Najprije sam izvjesno vrijeme službovao u generalnom Tajništvu pod upravom odvjetnika Zenarija, zatim, kad su se smanjili uredski poslovi tako da su premalo ispunjavali moj dan i drugih koji su radili sa mnom, tražio sam i postigao da zadnjih mjeseci predajem u gimnaziji 'S. Giovanni Laterano'. Da li biste bili ljubazni, štovani gospodine...itd." Predavao je zatim kao državni službenik talijansku, grčku i latinsku književnost da bi nakon toga bio imenovan prosvjetnim inspektorom. Bio je dvije godine ravnatelj ženske učiteljske škole u Bariju, zatim tri godine u Trevisu i Comu obavlja dužnost pokrajinskog školskog nadzornika. Posebice se angažirao u unapređenju školstva koje je privilegirana klasa još u to vrijeme držala luksuzom. U cilju širenja kulture među širim slojevima zalagao se za osnivanje seoskih škola, večernjih za odrasle, te općinskih biblioteka.

¹⁰ O tome Edvige S a l v i kaže: "... e con gran fatica, spese e lunghe indagini si diede a ricercare nelle biblioteche pubbliche e private di più città e segnatamente nell'Archivio dei Frari a Venezia (che allora, si può asseverarlo senza esagerare, era consultato da tanto pochi che non salivano a cinque) i documenti storici sull'Istria e sulla Dalmazia. Di questi documenti fu pubblicato solo un volume composto di sei fascicoli, coi tipi della ved. Gattei a Venezia." *La rassegna nazionale*, a. XXVI, vol. CXXXV, str. 270.

Brat Julije pobrinuo se za odgovarajući pogreb, a zakopan je u kapelici Castiglione delle Strinere.¹¹

Zaključak

Predstavljanje *Pjesama* Ane Vidović u venecijanskom tjedniku *Il Vaglio* rezultat je interesa Dalmatinaca (Talijana i Hrvata), koji su djelovali u Italiji, za propagiranje stvaralaštva na hrvatskom jeziku. Ana Vidović kao pjesnik preporodne književnosti iz Dalmacije, pišući i na talijanskom, dakle svjetskom jeziku, pridonijela je upoznavanju naše kulture i povijesti u Europi. Vincenzo Solitro u svom članku ne pokazuje spoznaju da se radi o predstavniku preporodne književnosti. Ističe morlakizam u poeziji Ane Vidović, što je romantički interes, ali su mu podloga raniji članci iluminističkog pristupa, a jezik kojim autorica piše doživljava također u panslavističkoj romantičnoj maniri. Komparacije s Kažotićem i Pellegrinijem govore o Solitrovu poznavanju književnosti u Dalmaciji i rezultatima hrvatsko-talijanske simbioze. Kontekst u kojem se pojavio članak govori o značajnoj nazočnosti "veza" Dalmacija-Venecija u jednom od modernih talijanskih časopisa.

---

¹¹ Vidi: Enrico Galletti, *In morte di V. Solitro*, Spalato, 1878.

Živko Nižić: ANA VIDOVIĆ AND VINCENZO SOLITRO IN THE VENETIAN JOURNAL
"IL VAGLIO" (THE CROATIAN REVIVAL AND THE ITALIAN-CROATIAN
SYMBIOSIS)

S u m m a r y

The article looks at the review of Ana Vidović's collection of poems *Pjesme* that appeared in the Venetian weekly *Il Vaglio* and which the author sees as the result of the interest Dalmatians (both Italians and Croats) working in Italy had to propagate works written in Croatian. As a poetess of the Croatian Revival coming from Dalmatia who also wrote in Italian, Ana Vidović helped to spread Croatian culture and history in Europe. In his review, Vincenzo Solitro seems not to know that he is dealing with a representative of Revival literature. In accordance with romantic interests, he emphasizes the Morlacchi elements in Ana Vidović's poetry although his point of departure were earlier articles belonging to the illuminist approach; in addition, Solitro experiences the poetess' language in the pan-Slavic romantic fashion. The comparisons he draws with Kažotić and Pellegrini reveal Solitro's familiarity with the literature written in Dalmatia and show the results of the Croatian-Italian symbiosis. The context in which the review made its appearance indicates a considerable presence of Dalmatia-Venice "connections" in one of the modern Italian journals.